KANSALLISKIRJASTO
NATIONALBIBLIOTEKET

Kansalliskirjaston lausunto Hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta (e-lainauskorvaus)

Viite: HE 46/2023

Kansalliskirjaston lakisääteisenä tehtävänä on kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ja saattaminen yleisön saataville. Kansalliskirjasto on toimialallaan merkittävin kotimainen digitaalisten sisältöjen tuottaja ja kehittää digitaalisia palveluja koko kirjastokentän, myös yleisten kirjastojen tarpeisiin.

E-aineistojen lainauskorvaus

Kansalliskirjasto pitää hyvänä lainauskorvauksen laajentamista yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulukirjastoissa tapahtuvaan e-kirjojen ja äänikirjojen käyttöön. Laajennus asettaa tekijät samaan asemaan riippumatta siitä, missä formaatissa kirjoja käytetään. Lainauskorvaus on tärkeä osa tekijöiden tuloa, vaikka tekijät saavatkin osan kirjastojen kustantajille maksamista lisenssimaksuista.

Kansalliskirjasto pitää lainauskorvausta tärkeänä myös Kansalliskirjastoon siirtyvän kansallisen e-kirjaston toiminnan kannalta.

16 40
KANSALLISKIRJASTO
NATIONALBIBLIOTEKET

E-aineistojen käytön korvaaminen korkeakoulukirjastoissa

Selvitettäviä kysymyksiä liittyy lähinnä korkeakoulukirjastojen hankkimiin e-aineistoihin Jotta korvauksia voidaan käytännössä maksaa, on oltava yhteinen ymmärrys siitä, mihin aineistoihin lakia sovelletaan ja saadaanko aineistojen käytöstä yhteismitalliset tilastot eri palveluntarjoajilta lainauskorvauksen maksua varten. Korkeakoulut ovat käyttäneet e-aineistoja jo pitkään, palveluita hankitaan eri puolilta maailmaa ja erilaisin lisenssimallein. Korkeakoulujen e-kirjojen ja äänikirjojen hankinta ja käyttö eroaa yleisten kirjastojen aineistojen käytöstä merkittävästi:

- korkeakoulukirjastoilla on paljon aineistoja useilta palveluntarjoajalta useilla eri alustoilla sekä
- paljon ulkomaisia aineistoja eri maista
- korkeakoulukirjastojen hankkimien aineistojen käyttötavat, lisenssimallit ja tilastoin-titavat eroavat palveluntarjoajasta toiseen
- lainauskorvauksen käytännön ratkaisuja ei ole testattu korkeakoulukirjastojen osalta

Lain valmisteluasiakirjojen perusteella ei ole selvää, mihin korkeakoulukirjastojen hankkimiin e-kirja- ja äänikirjapalveluihin lakia sovelletaan ja saadaanko näistä palveluista lainauskorvauksen maksamisen edellyttämät yhteismitalliset tilastot.

Kansalliskirjasto toivoo lisäksi, että opetus- ja kulttuuriministeriö edistää sivistysvaliokunnan esittämän toiveen mukaisesti myös muita aiemmasta lakipaketista keväällä 2022 pois jätettyjä hankkeita, erityisesti rinnakkaistallennusoikeuden ja tutkimuspoikkeuksen osalta.

Kimmo Tuominen

ylikirjastonhoitaja